

ΤΙ ΠΑΙΖΟΥΝ ΤΑ ΘΕΑΤΡΑ ΜΑΣ

ΘΕΑΤΡΟΝ ΚΥΒΕΛΗΣ: *Σπύρου Μελά*: «Τὸ μαῦρο καὶ τὸ ἄσπρο». — *Ἡ Γυναικὴ καὶ τὸ Νευρόσπαστον*. — ΔΙΟΥΝΥΣΙΑ: «*Ἡ δεσποινὴς τοῦ Ἀστυμάτου*». — «*Ἡ Πριγκίπισσα ὁ λαλᾷ!*». — ΚΥΒΕΛΗΣ: «*Σαμψών*». — «*Ἡ Κυρία τοῦ Κινηματογράφου*». — «*Ὁ Ἡλίθιος*». — ΚΕΝΤΡΙΚΟΝ: «*Ἡ Πρωτεύουσιάννα*».

Ἡ ἐπανημέφωσις τοῦ «Μαύρου καὶ Ἄσπρου», μετὰ μίαν βιβλιασὴν λήθην ἐνδεκα ἐτῶν, λήθην παχυλὴν καὶ τοῦ συγγραφέως του καὶ τοῦ θεάσου καὶ τοῦ Κοινού, χάρις εἰς ἓνα δυνατὸν κέντρισμα τοῦ ἀδιαφάντος τῆς Κοινῆς Γνώμης, ἐρχόμενον ἐκείθεν τοῦ Ἀτλαντικοῦ, καὶ τὸ ὅποτον ἐξαιρετικῶς μέχρι τῶν ἄκρων ὁρίων του ὁ κ. Σπ. Μελάς εἰς ἀναγνωσιατογραφικὴν ἐπιστολογραφίαν πρὸς τὰς ἐφημερίδας, ἢ ἐπανημέφωσις τοῦ παλαιοῦ αὐτοῦ ἔργου ἐκίνησε ζωηρὰν τὴν περιέργειαν τοῦ θεατριζομένου Κοινού καὶ ἐτάραξε τὰ νηματοῦτα γὰρ τῆς λίμνης τῶν φιλολογικῶν βυτρίχων μας, δύο ἐκ τῶν ὁποίων, οἱ κ. κ. Φ. Πολίτης καὶ Σπ. Μελάς, καθίσουσι σπαραξικρόδιος ὁ εἰς κατὰ τοῦ ἄλλου, ἀπὸ δέκα καὶ πλέον ἡμερῶν, καὶ οἱ δύο ἑμὸν ἐναντίον τῆς κοινῆς ἀρεσκείας, τοῦ κοινῆς μέτρου, τοῦ κοινῆς αἰσθη-

σιοῦ, τῶσιν οἱ κοσμοὶ τῶν εἰρήμων ἀπὸ τὰ ὅρια οὐκ ἐκείθεν ὄχι πλέον ἀνθρώπων τῶν γραμμάτων, ἀλλ' ἀπλῶς κυρίων. (Τὸ νοσηρότερον εἶναι θεὶ ἀμφότεροι πρὸ μικροῦ ἀκόμη ἐβρίσκοντο εἰς τὰς τρυφεροτάτας σχέσεις ἀλληλοθυμασμοῦ. Ἐβίβασεν ἑμῶς μία λέξις περισσότερο ἢ αἰφνιδίως χαλαρῆ καὶ ὀξύτερη διὰ τὴν ἀντιρῆσιν τὴν ὄραϊν καὶ ἐπικίνδυνον ἐκείνην ἀλληλοἰσσορόρησιν τῶν ἀνταλλασσομένων θυμασμῶν, καὶ ἐβού ἢ χολὴ ἐσχυλίζουσα καὶ πάλιν ἀπὸ τοῦ πατρὸς ἐκατέρου. Αἰώνια Μολλίρα! Πόσον ἀληθινὸς εἶναι ὁ Τριστίνος σου καὶ πόσον πιστὸς ὁ καυθὸς του μετὰ τὸν ἀνδελφόν του καὶ ἀδελφικὸν φίλον του, ἀνθρώπου τῶν γραμμάτων, μέλις ὁ τελευταῖος ἀπλῶς ἐτόλμησε νὰ ἐροθῆται, ἐρωτώμενος γὰρ τὴν ἀξίαν τῶν ἔργων τοῦ Τριστίνου!)

Τὸ ἔργον ἀναμφισβητήτως ἦρασε καὶ ἦρασαν εἰς τὸ ἐκλεκτώτερον μέρος τῆς ὀπωδῆγοτε ἀκλικτῆς σάλλας τῆς πρώτης. Βέβαια, τὸ κοινὸν αὐτὸ εἶναι ἢ κλιθερμένη καὶ εὐδαμονόσα ἐλληνικὴ μπουρζουαζῆ, δὲν εἶναι κοινὸν κρατικῶν καὶ καλλιτεχνῶν, ὅπως εἶναι τὸ ἀκραζιήριον σιγῆς Παριζιάνικης περιμετρίας, ἓνα ἀκραζιήριον με ὀξυτητα τρικανισῶ. Ἀλλὰ τέλος πάντων ἦτο ἓνα μέρος τῆς «μορφωμένης» ἐλληνικῆς μπουρζουαζῆ. — ὅσον εἶναι «μορφωμένη».

Ἀλλὰ δὲν μᾶς χρειάζεται, οὔτε ἢ ἐπιδοκιμασία, οὔτε θὰ μᾶς ἐνδιέφαιεν ὡσούτως, οἷθ' ὀπουσιῶν μάλιστα, ἢ ἀποδοκιμασία τῆς διὰ τὰ ἀχηματίσωμεν καὶ διὰ τὰ διατυπώσωμεν τὴν γνώμην μας. Ὁ ἀναγνώστης γνωρίζει τὴν βάρβαρον εὐκρίνειαν τοῦ ὑποκρινομένου ἀπλῶς χρονογραφικῶς σημειοῦμεν τὴν ἐντύπωσιν τοῦ ἔργου ἐπὶ τοῦ Κοινού, ἐνδεκα ἐτη μετὰ τὴν πραγματικὴν πρώτην του. Καὶ τοῦτο διὰ τὰ προσιτάωμεν, εἰς ἀπαραίτητον συμπλήρωσιν τῆς δικαιοσύνης μας, εὐθὺς ὁμῶς, δεῖ εἶναι τὸ Κοινὸν κἀτὸ ἰερμίσκον, ἀποσβήγοτα, εἰς τὸ μεταξύ τῶν ἐνδεκα αὐτῶν ἐτῶν διάστημα, ἦρασε τὴν πολὺ περισσότερο τὸ «Μαῦρο καὶ Ἄσπρο» παρὰ πρὸ δέκα ἐτῶν, ὅπως δὲν ἤμπορούσε ἀκόμη νὰ τὸ χωνεύσῃ καὶ εἰς τὸ πνεῦμα καὶ εἰς τὸ αἰσθηματικόν, ἀμφοτέρω ἀκατάλληλα ἐκείνην τὴν ἐποχὴν διὰ τὴν πέφιν τῶν ἰδεῶν καὶ τῶν τύπων πρὸ ὁ συγγραφέως του ἐμφανίζει. Ἐν τοῦτοις ὅμοις δὲν κατέπληξεν αὐτὴν τὴν φωνὴν τὸ Κοινὸν αὐτὸ, ὀκισθῆκατε ἐξελιγμένον τῶρα πρὸς κἀταίεθ ἰδαιόλες, οἷθ' ἐπιχρῆ. Ἐντὸ πρὸ δέκα ἐτῶν ἐρῶμεν καχηνός, μετὰ τὴν ἀόριστον ἰδέαν, δεῖ κατὰ πολὺ σπουδαιότερον καὶ ὀλίγον ἀκατάλληλον εἶχεν ἀκούσει, ὅτι εἰς ἓνα πολὺ προμερὸν καὶ φρενὸν συμβολισμὸν εἶχε παραστή. Αὐτὴν τὴν φωνὴν εἰς τὸ Κοινὸν μας τὸ «Μαῦρο καὶ Ἄσπρο» ἐράνη ἓνα ἔργον κοινόν, ὀκισθῆκατε κοινόν, προσκαρμυζόμενον εὐκόλα καὶ φυσικῶς εἰς τὴν κοινὴν τοῦ κατανοητικότητά, ἐξφορτωμένον ἀπὸ ὀμύχλας, ἀκχενοητικῆς καὶ ἀδύποτον... «ἀνωτερότητα» καὶ «ὑπερφυσικισμὸν» τοῦ συγγραφέως.

Επρόκειτο πράγματι, ότι το άκροτέριον της πρώτης αυτής, δεν είχαν ίχνος καταπλήξεως εις την εσφραγίσαν του, και ότι εις ούδαμίαν στιγμήν του έργου, (έντος όμως εις την μέγλην χοίρην άδειξιότητά, της σκηνης του πιστολιού, με το μάθημα του άδελφού) προς την άδελφόν του πώς να μεταχειρισθή το πιστόλι του για να σκοτωθή), ούδ' επί στιγμήν εγκαταρούθη το θερμόν ένδιαφέρον με το όποιον ήκουσε το έργον, από το ένα άκρον αΐτου εις το άλλο. Ραΐμα ήλεκτρισμού, (ή κατανοητικότητα και ή συναντιληψίς άκροτηρίου, σκηνης και συγγραφείως) είχαν άποκατασταθή το βράδυ εκείνο μεταξύ πλατείας και ήθεποιών. Πράγμα που άποδεικνύει βαθεία και την σχετικόν στερεότητα και την αλήθειαν του έργου (αυτήν όχι σχετικόν, αλλά σχεδόν άπλότων), αλλά ταυτόχρονα και την έλλειψιν από αυτό κάθε πραγματικής άνωτέρας ή αληθινά όφηλοτέρας γνώης άνωτέρας ποιήσεως. Άλλα ταύτοχρονα, τούτο άποδεικνύει, ότι το έργον είναι πιστή εικόνα της Κοινωνίας αυτής που έδειχνε τόσον ένδιαφέρον και τόσην άπροσποίητη συγκίνησιν, ώστε έμπρός εις ένα καθρέπτην όπου ανακονοίρει την μορφήν της και τά ίδια χαρακτηριστικά της. Πράγμα που είναι βαθεία μέχρις ενός σημείου προς τμήν του συγγραφείως.

Ήθελον ή τιμή αυτή δεν είναι άπαρκής διά την κενώσαν και άδυσωπήν φύσιν του κ. Σπ. Μαλά. Η άκροτιμωσία, είναι βαθεία όσαι τον ένγνώριον, να έμεινον επί καλή άκόμη άκωνισήτος, άρκει να καρπούται την άδέσποτον τήμην μιας συγκεχυμένης άνωτέροτης, εξασφαλισμένης εις τον συγγραφέα από την παραίτησιν και την κατάπληξιν και την άκατανοησίαν του Κοινού του. Κατά βάθος ό κ. Σπ. Μαλάς είναι τίπος παιδικά φαιτωρωματικός...

Η κατάπληξις! Ήδού ή κυρίαρχος, φεβί προσπασχόλησις του περιέργου αΐτου illusionniste. Είς το όρος, εις τάς ιδέας, εις την πίστιν του την θεολογικήν, έννοια εκείνην του τρέχοντος θεακονθημέριου, διότι διά το προσχές ή ήχη μίαν άλλην διαμετρικήν, σφίρικην πολλακώς, τό φοντο είναι πάντοτε ή διαθήσις, ή βρεξις, ή πείνα της καταπλήξεως του άντικρουού του. Ήδου πτωχόν όπλον, παιδικόν, πίστη άπίστατη έλλειψίς φιλοσοφικού μυαλού, ώστε να περιφρονή άρετάς πόσον πολυτιμώτερες, όπως είναι ή άπλή και καθάρη καλή πίστις άπέναντι του άκροτου του, άπροσποίητη, έντιμη, αγαθή, ήρημη και βαθεία για τον ένυτόν της, δυνατό, κατά συνέπειαν, και άπ' αυτά όλα να προτιμή μερικώς βικαρμιάς μικρού μορτάκου ή illusionniste διακοσμητικός με την καταπληξιν του χαζού κοσμήτου, όταν από της βαθείας τούτης των φηθιδών πανταλουθών του κλάσιν που φορεϊ ένας illusionniste άνκούργ εις το φώ; θεοκρούς άπρόσποτους και πολύχρωμους μίαν φυσικόνικαν, ένα κόκκινο φιογγάκι, ένα ρόδι, τό κεφάλι ένός μούσκαριού από καφέ νιστόχαρτο, πλέον ένα ξυπητήρι, μίαν σάλλεγγα διά βράσας, ένα καναρίνι και είκοσάτά άκόμη άλλα γραφικά άντικείμενα ... Άθλιότης των στενών όριζόντων, πτω-

χαιά και έγκλημα του μικρού, άσφοντικού περιβάλλοντος που νεκρώνει και άθωνάτεις κλένει με άρκετά ήφυτα βάρβα! Γεμάτα όθλια κρηδεύματα γύρω—γύρω, υποβιβάξας πολλά πνώματα που μπορούσαν να γείνουν ένδιαφέροντα εις το όφω; του χαμουριού σου... Είναι αληθινά της λύπης...

Αί άκροτηρήσις αυτή για την σκέψιν του κ. Μαλά και που ήγουν το κερκαλιωδέστερον, τό θετικώτερον έλάττωμα της προσωπικότητος του, την έλλειψιν πίστεως βαθείας, άγνης και δημιουργικής, κατά συνέπειαν, έλλειψιν πίστεως προς τον ένυτόν του, προς τάς ιδέας του, προς τον άκροτήν του (έτσι και μόνον ως πρώτην όλην, δια κλάσιν) και την όποιαν πίστιν άντικειμένη με την παιδικήν μανίαν του να μής καταπληξή, με το λαμπρόδωμον, στον λεζίδιον, στην ιδεοδία που άνιανθούσιν στα θεατρικά του έργα, στο χρονογράφημα, στο κύριον άρθρόν του, άκόμη—άδωρη, σε κάθε γραμμή, αι παρατηρήσις αυτή είναι γενικής φύσεως, εφαιρόζονται άνωτός ο' όσον τό έργο του και έπίσης και εις τό «Μαύρο και Άσπρο» Αρχίζοντας από τον τίτλον, πάρα πολύ έσηση κωμείων από τό «Κόκκινο και τό Μαύρο» του Άνταλ, παιδικήν λητρείαν και παιδιών credo κρι του κ. Μαλά (όπως είναι όλαν μας, έδεια) ό κ. Μαλάς στήνει τά σπινθήρα του δια να εκπαρθήση την κατάπληξιν μας. Γιατί αυτό τό «Άσπρο και τό Μαύρο»; Γιατί έναις τίτλος τόσοσ προκλητικός, τόσοσ παιδικά υποβλητικός, υποβάλλον σίγουρα (μετά τό κλαϊκόν προσημανον του «Κόκκινου και του Μαύρου») πάρα πολύ μεγαλύτερα πράγματα, πολύ πλέον συμβολικά από εκείνα που μής διδει τό «Μαύρο και τό Άσπρο» έργον κοινωτάτης φιλοσοφίας, δια κάθε Κοινωνίαν με στοιχειώδεστα άποκαταστημέναις τάς ιδέας, τα αισθήματα και τάς ήθικάς καταστάσεις της;

Άλλ' έχομεν άρκετά άκόμη να είπούμε γενικώτερα δια τό έργον. Κατά γενικόν τρόπον: τό «Μαύρο και Άσπρο» είναι μίξ εικόνα πιστή της Έλληνικής Κοινωνίας, έργον σπερδόν σκηνικός, με όρισμένας μεγάλας σκηνάς θαλάμους με γοστότε καλλιτεχνικό, με έξυπνάση και που προδίδουν εκείνον που καταφαγε την θεατρικήν φιλολογοίαν, κοντικός της βιβλιοθήκης, δημολογουμένης εξαίρεσις της άπέλους υπερβολής; των συμβόλων «χοροδιδάκαλος, χοροδιδασκαλεϊον» (και ή άμολογήσομεν ότι μέχρις ένός όριου ή άπέλει των συμβόλων ήτο πολύ μικρότερη πρό όνα ένών, όποτε τά πράγματα αυτά ήσαν για τον τόπο μας στα σπινθήρα, συνεπώς «σύμβολα» ίκανά να έλπίσουν ένα συγγραφέα) εξαίρεσει μερικόν νηπιακόν πτωχολοζώνικων δια τους όποιους έχη κανείς όλην την άραξιν να σταλή εις τον συγγραφέα ταχυδρομικώς μίαν κενύραν ως ελεημοσύνην, όπως αυτός έφαφα: «χοροδιδάκαλος ή ά βροχη την αλήθειαν!», εξαίρεσει

της χανδρουαίδος σκηναίης πτωχαλαζωνείας της σκηνης του μαθήματος του πιστολιού και πολλών φραστικών χρονογραφισμών (πτωχαλαζωνεία και επιδεικτικές illusionsistie και άλλες!) το έργο έχει και θερμά στερά και αρχιτεκτονική και κίονας. Βέβαια, δεν έχει καμμία σχέση με τα έργα της άνωτάρας πνοής, της καθάρης ποιήσεως. Αλλά είναι Ταρτοφρος έκτενος που θα υποστήριζεν ότι άνθρωπος είν εις Κοινωνίαν τόσο μικρήν αισθηματικώς και νοητικώς θά ήτο δυνατόν να γράψη έργον τόσο μεγάλο. Εάν ο μεγάλος Γυβεν έξούσε και μου τον έφέρνητε είν χαίρω, το έμαθήνατε ελληνικά, το έμαθήνατε την γλώσσαν του, το έμαθήνατε, εάν ήτο δυνατόν, την εθνικήν του διανοητικότητα, το έμαθήνατε εις την θέσιν της μίαν νεοελληνικήν αισθηματικότητα και νοητικότητα (άμφοτέρας χαλασμένες, αν όχι κατεστραμμένες από το θεοχάλασμένον νεοελληνικόν περιβάλλον, της Κοινωνίας, της πολιτικής, της διανοήσεως, της ζωής, αν τον άνακατήνατε καλά—καλά εις τον στρόβιλον των άβλιών μυρίων μικρών καύων αυτής της θεοχάλασμένης, εις το πνεύμα της, εις την καρδιά της νεοελληνικής μας Κοινωνίας και όχι μόνον τούτο αλλά και χρίζης κατά την κρίσιν της, τότε θά έδιδεκατε ότι κάθε έδδομάδα θά κατακυλούσε και από πάντα άκαλά, ως και δεν ήταν άλλο.

Όχι, εις το νεοελληνικόν περιβάλλον, εις το σημάδι της διανοητικής άναρχίας και της αισθηματικής χαώδους όπου κυλιέται το έθνος αυτό, έργον άνωτάρας πνοής δεν είναι δυνατόν και δεν δικαιούμεθα να το περιμένωμεν άλλοτετα παρά ως θαδικ και μόνον ως μίαν, πολύ άπίθανον δμω, αντίδρασιν άκριβώς προς την πολύ μεγάλην αυτήν άθλιότητα.

Η κοινωνιστική άφ' έτέρου σημασία του «Μαύρου και Άσπρου» είναι πολύτιμη και προς αυτήν τολλάχιστον κάθε καλόπιστος άνθρωπος θά αποδώσιν κάθε τιμήν. Είνε άπρησία πολυτιμη το δημόσιον χριστούκωμα της κοινωνίας κυλιωμένης εις τόσην άγνοιαν—πρώτα-πρώτα,—του σωστόθ, υγιούς και έντιμου τόπου ζωής, και έπειτα εις τόσον χονδρόν έγκαϊσμόν, τόσην σκληρότητα πρώτογών, τόσην άκκληρηγησίαν τοθ αισθήματος ενός στοιχειώδους ανθρωπισμού. Μ' άλλην την φανωματικήν απάλευθέρωσιν των κοριτσιών της μέσης τάξεως, χιλιάδες Άνθές στενάφρον άκρίην εις την δουλείαν τοθ «άδελφού» (όπως και χιλιάδες άδελφών εις την δουλείαν χιλιάδων Άνθών), εις την λυπορικίαν και την μοιρολατρείαν και την άζωϊαν της νεοελληνικής μας ζωής, κενής και άκατοίκτης από ζωντανεία όπως είναι ένας τάφος, χιλιάδες Άνθές δουλεύουν δίπλα μας, εις την κοινωνία μας, στο περ' έξυτελιωμένο ένστοκτόν της έπιδερμίδος,—μονάχα!

Οι τίποι τοθ «Μαύρου και Άσπρου» δεν έχουν βέδικα τίποτα το υπερφυσικόν και κηθή, σιερόνται την άνώταρη πνοήν, την πνοήν της καθάρης ποιήσεως, παραστικοί είναι και θά πεθάνουν. Μά ή κοινωνική τους έφελιμότης είναι άναμφισβήτητη. Το πρώτο κριτήριον γιά την καρδιάμας κάθε σαρκαμένης ιδέας ή καθ'εαυτός καταδικασμένου σέ θάνατον, ήταν πάντοτε ή σκηνή, από αιώνων μακροτάτων. Κατά τούτο ο κ. Μελέξ μ' άλες της παιδικής έλαφρότητες, τους αξιολόγητους έπικασμούς του προσφέρει στο έθνος του μίτ υπηρεσία μεγάλη βαρύτερος.

Έξαιρετικά μου άρέσει ή μεγάλη σκηνή της αρχής της β' πράξεως, ή συνάντησις της άδελφής της Άνθής με τον παλαιόν έραστήν της. Είκοσι χρόνια αγαπώνται και όμως δεν άποφασίζουν να παντρευτούν, πάντοτε κάποιο μικρό έμποδιο θά έδωγ στη μέση, ή μικρός μισός του, τώρα, κάποια κρυφή υπερρηφάνεια, κατόπιν, της άδελφής, που δεν είναι ίσως τίποτε άλλο από το θέαμα τοθ νεοέλληνος και περισσότερο της γυναικός μας, άτρανταχτα, στον κάσαλο τοθ μοιραίου. Βέδικα, από την πίσων της μεταπολεμικής ψυχολογίας πολλοί άνθρωποι και είν άλλαξαν ψυχήν, έγιναν θεληματικώτεροι. Αλλά κατά βάθος, εις το σύνολον, σχεδόν τίποτε δεν άλλαξε. Αυτή ή σκηνή είναι άραιότητα βελμένη. Και χρησιμεύει γιά μιά δυνατή δραματική αντίθεσι με την αιφνιδίαν εισόρησιν εις την σκηνήν της Άνθής, τοθ δροσερού κοριτσιού που θά περιπατήσιν και από γρήγορα επάνω στο έδωο ήχη της κληρονομικής, της μοιραίας λύπης, με την άδελφή της, στο ίδιο άδικον σκατείνισμα, στον ίδιο έζωο μαρμαρό, στο ίδιο σόδομο, άκαταμάχητα, άπολέμητα...

Η ύπόκρισις σέ πολλά σημεία της άφθογ. Η κ. Κυβέλη έκράτησεν, όσον ή ήλιτις το έπιτρέπει, τον ρόλον της Άνθής, ενός κοριτσιούπουλου. Ποσο έμωθ ήταν Έλληνίδα, πόσο ήταν Έλληνική! Η ματιές της, χωρίς χαρά, φοβισμένε από πρόγματα άνομολόγητα και θλιβερά που άναπνέει στην άτιμωφαιρά της, ένα γύρω, ή σθεομένη, ξεχρωματισμένη φωνή της, τά πινγμένα κλάμματά της, ο άποναμμένος, ο σθεομένος τόνος της υπέρβείας της, τί μοναδικά ελληνικά που ήταν όλ' αυτά! Έδωσε παθητικά και παλλόμενα, φωτιστικαμένη έξέκισια άλλη την τραγωδία τοθ νεοελληνικού άζωϊσμού!

Όποιος ζήτησε έξω θά εἶδεν, ὅτι ὁ πρὸ δυστυχισμένος ζήτησε ἀκεῖ ἔχει τὴν λύπην ἐκτετατάκις ἐλαφρότερῃ παρὰ ὁ τραγικός αὐτός Ἀνατολίτης, ὁ ἀδελφός μας Ἕλληνας, ὅτι ὁ πόνος τοῦ ξένου δὲν ἔχει καμμιά σχέσιν μετὰ τὸν πόνον τοῦ τραγικοῦ μας Ἕλληνας. Ὁ Πρωμηθεὺς δὲν μποροῦσε γὰρ εἶναι ἄλλο τίποτε ἀπὸ Ἕλληνας! Εἴμεθα ὁ λαὸς τῆς ὑπερβολικῆς λύπης καὶ δταν δὲν εἶνε ὑπερβολικὴ λύπη εἶναι βλασφημία καὶ ἀνησυχία ἀπὸ ὑπερβολικὴ φιλοδοξία καὶ ἐπιθυμία ὑπερβολικῆς. Εἴμεθα ὁ λαὸς τῆς διαρκέστερου ἐσωτερικῆς συνθέσεως, ἔχει διανοητικῆς βέβαια, ἀλλ' ἀνεξερεύνητα, βλακισμένα, πάντως, ψισθηματικῆς συνθέσεως.

Διὰ τὴν κ. Ἀλκκίου περιτεταῖς ὀλοτελῶς κάθε ἔπαινος. Γῆς φιλοῦμε τὸ χέρι. Ὁ κ. Ν. Παπαγεωργίου δὲν ἔχει πλέον τὴν δροσίαν τοῦ νεαροῦ ἀποστάτου, ποῦ θέλει ὁ κ. Μελῶς, ἀλλ' εὐτυχῶς διατηρεῖ καὶ εἰδῶ, εἰς τὸ ἀκέραιον μάλιστα, τὴν ἀντιλήψιν καὶ τὴν πνευματικότητα τοῦ κ. Ν. Παπαγεωργίου. Ἠγωνισθῆ δὲ νὰ δώσῃ τὸν πόνον τῆς δροσιῆς στὸν ρόλον τοῦ καὶ κἄπου-κἄπου τὸ ἐπιτυχῆσαι ὄρατα. Ὁ κ. Λούης μοναδικῶς καλός. Τὸ φυσικόν του σθένος εἶναι (ἕνα μεγάλο μειονέκτημα) γίνεται πλεονέκτημα σ' ἕνα ρόλον διόν ἀπὸ ἡμίφως καὶ σθόσιμον. Τέλος ὁ κ. Πλούτης συνθέτει μετὰ πολλὴν φαντασίαν, ἀρκετὴν ἀκριβείαν καὶ στοργικότητα ἕνα τύπον τοκαγλόφου συγγενοῦς, εἴκοσι χρόνια μεγαλειότερου ἀπὸ τὴν πραγματικὴν ἡλικίαν του, πρῶγμα ποῦ εἶναι ἄλλος. Παρ' ὀλίγον νὰ λησμονήσωμεν τὴν κ. Δημοπόδου, διὰ τὰ μέσα ποῦ διατίθει εἶναι ἕνας ἀπὸ τοὺς καλλιτέρους ρόλους τῆς, διὰ τοὺς λόγους ποῦ εἶπα καὶ διὰ τὸν κ. Λούην.